

PURYFIKACJA

a dla okazania większej czci dla Eucharystii wypija → ablucję; praktykę tę potwierdza mszał domin. z 1254 i kartuski z 1259; w 1. poł. XIV w. występował zwyczaj p. ust i palców, połączone ze stosownymi modlitwami; wg MR (1570) p. kielicha można było dokonywać winem lub winem i wodą w połączeniu z obmyciem palców; zalecano w nim także, aby kapłan po wypiciu → Krwi Chrystusa puryfikował usta winem oraz palce wodą; po reformie liturgii Soboru Wat. II p. dokonuje prezbiter, diakon lub akolita na boku ołtarza lub kredensie (*Ogólne wprowadzenie do Mszału rzymskiego*, Pz 2004, nr 163; por. nr 183 i 192), wypowiadając słowa: „Panie, daj nam czystym sercem przyjąć to, co spożyliśmy ustami, i dar otrzymany w doczesności niech się stanie dla nas lekarstwem na życie wieczne” (*Sakramentarz z Werony*).

Nowowiejski II 261-262, V 990-1006; F. Cabrol, DACL I 103-109; V. Maurice, DThC I 91-93; Nadolski LL 1267.

Anna Pleskaczewska

PURYTANIZM (ang. *purity* czystość), nurt reformatorski w anglikanizmie, zapoczątkowany w 60. latach XVI w., postulujący oczyszczenie kultu i ustroju Kościoła → anglikańskiego z rzym.kat. elementów.

Początkowo p. był jedynie wewnątrzkościelnym ruchem odnowy, nast. przekształcił się w nurt o charakterze społ. i polit., a purytanami zaczęto nazywać przeciwników polityki kośc. → Elżbiety I domagających się przeprowadzenia reform Kościoła służących zatarciu tradycji rzym.; zwolennicy p. żądali odrzucenia tradycyjnego stroju i związanych z nim obrzędów liturg.; krytycy poddali także ustroj hierarchiczny Kościoła, kwestionując zwł. sens urzędów biskupiego; radykalni purytanie (m.in. Th. → Cartwright) domagali się nawet stworzenia purytańskiego ustroju Kościoła, dlatego w XVII w. za purytan uznawano wszystkich przeciwników → episkopalizmu (włącznie z → independentami), a także → nonkonformistów.

Na synodzie w Westminster 1643 podjęto decyzję o wprowadzeniu w Kościele anglik. nowego ustroju kośc. (wg wzoru szkoc.), obejmującego purytańskie wyznanie wiary (1648 zatwierdzone przez parlament) oraz purytański porządek liturg. określony w *Directory of Public Worship* (wprowadzony w miejsce *Book of → Common Prayer*). Reformy p. zostały zniesione podczas panowania Karola II, zwł. w wyniku działalności O. → Cromwella; mimo prześladowań zwolennicy p. przetrwali w niektórych ośrodkach do edyktu tolerancyjnego 1689; w tym okresie działało wielu pisarzy rel. tworzących dzieła utrzymane w duchu p. (m.in. R. → Baxter, J. → Bunyan, J. → Milton). P. znacząco oddziaływał również na wspólnoty kośc. w Ameryce Pn.; 1648 przyjęto doktrynalne orzeczenie zw. *Cambridge Platform*, w którym została sformułowana purytańska nauka i dyscyplina kośc.; złagodzenie w 2. poł. XVII w. kryteriów związanych z udzielaniem chrztu i przynależnością eklezjalną oraz wprowadzenie ponadwspólnotowych struktur społ. przyczyniło się do uformowania w XVIII w. → kongregacjonalizmu.

P. wykazuje wiele cech wspólnych z → kalwizmem; purytańska pobożność cechuje świadomość zbawczego wybrania oraz pełne determinacji dążenie do uświęcenia, któremu towarzyszy osobista dyscyplina życia, obejmująca rygorystyczne świętowanie niedzieli oraz odrzucenie wielu rozrywek (m.in. taniec, teatr); podkreślając znaczenie *Pisma Świętego* (zgodnie z zasadą *sola scriptura*) i słowa Bożego w życiu chrześcijanina, p. prowadził do odrzucenia pobożności kulturowo-sakramentalnej; przeświadczenie zaś o bezpośrednim kontakcie z Bogiem prowadziło zwolenników p. do zakwestionowania idei jakiegokolwiek pośrednictwa duchownego (kapł.), a przekonanie o równości wszystkich wierzących skutkowało negacją struktur hierarchicznych.

B.R. White, *The English Separatist Tradition*, Ox 1971; G. Yule, *Puritans in Politics*, Abingdon 1981; P. Lake, *Moderate Puritans and the Elizabethan Church*, C 1982, 2004; P. Collinson, *English P.*, Lo 1983, 1990; W.R. Ward, *EKLn III 1405-1410*; F.J. Bremer, *P. Transatlantic Perspectives on a Seventeenth-Century Anglo-American Faith*, Bs 1993; W. Lamont, *P. and Historical Controversy*, Lo 1996; *The*

Culture of English P., 1560-1700, NY 1996, Basingstoke 2002; P. Collinson, J. van den Berg, *TRE XXVIII 8-30* (bibliogr.); Ch.L. Cohen, J.R.D. Coffey, *RGG VI (2003⁴) 1831-1839*; G. Hintzen, *LThK VIII (2006) 745-746*; *Puritans and P. in Europe and America. A Comprehensive Encyclopedia*, Santa Barbara 2006.

Stanisław Józef Koza

PUSAN, Busan, diecezja w Korei Pd. eryg. 10 III 1962, sufr. Tegu.

Chrześcijaństwo pojawiło się tu w końcu XVIII w. (pierwszym chrześcijaninem był Kim Bom Ou, zesłany do Minyang za ofiarowanie misjonarzom domu w Myongdong); 1957 utworzono wikariat apost. (29 parafii i 41 095 wiernych), podniesiony nast. do rangi diecezji; w P. działa Catholic University of P., zał. 1964 jako Maryknoll School of Nursing, przekształcony 1971 w College of Nursing, 1990 w P. Catholic College, a po połączeniu 1999 z Jisan College (zał. 1979) w uniwersytet, mający obecnie 6 kierunków kształcenia (administracja, informacja, nauka o zdrowiu, pielęgniarstwo, pomoc socjalna, teologia i zarządzanie); w duszpasterstwie pracuje 10 zgromadzeń męskich, m.in. benedyktyni, franciszkanie, franciszkanie konwentualni, misjonarze miłości, pauliści, salezianie, oraz 24 żeńskie, m.in. oliwetanki-benedyktynki (preorator w P.), franciszkanki misjonarki Maryi, misjonarki Krwi Chrystusa, siostry szkolne de Notre Dame, siostry szpitalne św. Pawła, siostry miłosierdzia z Miyazaki (→ miłosierdzie III B 50°) i uczennice Boskiego Mistra; diecezja zajmuje 3267 km² i liczy 5,4 mln mieszk., w tym 409 587 katolików, 110 parafii, 269 księży diec. i 20 zak., 43 zakonników, 834 siostry.

E. Pecoraio, *ECat X 357-358*; *AAS 49(1957) 708, 54(1962) 552-555*; C.A. Herbst, *NCE VIII (1967) 254-256* (bibliogr.); *AnPont 2010*.

Bożena Modzelewska

PUSEY EDWARD BOUVERIE, ur. 22 VIII 1800 w Pusey (hrabstwo Oxfordshire), zm. 16 IX 1882 w Ascot (hrabstwo Berkshire), anglik. teolog i orientalista.

Urodził się w arystokratycznej rodzinie pochodzenia walońskiego; od 1819 kształcił się w Christ Church College uniw. w Oksfordzie, gdzie przystąpił do → High Church; 1823 został nauczycielem i wychowawcą w Oriel College; 1825 uzyskał tytuł Master of Arts, a nast. doktorat z teologii; 1825-27 poznał język i teologię w Niemczech; od 1827 studiował w Getyndze bibliistykę i orientalistykę; znajomość języków orientalnych pogłębiał nast. w Berlinie, Greifswaldzie i Bonn; 1828 po święceniach diakonatu (nast. prezbiteratu) otrzymał profesurę języka hebr. w Oksfordzie; ok. 1833 włączył się w → oksfordzki ruch, a po konwersji Johna Henry'ego → Newmana stał się jego gł. przedstawicielem.

W działalności dydaktycznej i nauk. odwoływał się do świadectw bibl. i patryst.; w wykładach akcentował apostołskość i katolickość Church of England, m.in. na podstawie episkopatu hist.; zabiegał o zbliżenie z Kościołem rzym.kat., dlatego z rozczarowaniem przyjmował ogłoszenie dogmatów o niepokalanym poczęciu NMP (i tzw. ekscesy rzym.kat. kultu maryjnego) oraz nieomylności pap., zdefiniowanej przez Sobór Wat. I; → usprawiedliwienie wiązał z efektywnością przyjęcia sakramentów chrztu i Eucharystii (podkreślał ich sakralność); zaangażowany był w odnowę spowiedzi indywidualnej (w tym celu m.in. opublikował 1878 w Oksfordzie tłum. dzieła J.J. → Gaume'a *Manual for Confessors*) i życia zak. (zał. żeńskich wspólnot zak. w Caversham Park Village i Devonport); przeciwstawiał się wpływowi protest. teologii liberalnej i kryt., a także zbyt radykalnej reformie uniw. w Oksfordzie. P. uważa się za jednego z ojców → anglokatolicyzmu.

P. był autorem m.in. pism poświęconych teologii niem. – *An Historical Enquiry into the Probable Causes of the Rationalist Character Lately Predominant in the Theology of Germany (Lo 1828)* i *Containing an Explanation of the Views Misconceived by Mr. Rose (Lo 1830)*, problematyce sakramentalnej: *The Doctrine of Holy Baptism, as Taught by Holy Scripture and the Fathers (Ox 1834)*, *Scriptural Views of Holy Baptism*